

Na fa a Ngakchiat lio te'n Fimthiamnak lei le Zohkhenhnak lei Bawmhchanhnak

HAKHA CHIN

A ngakchiat lio ah a ttha mi fimcawnnak a ngeih khawh kha a bia pi tuk mi a si. Nangmah le na chungkhar nih nuam te'n le him tein kan um ko tiah nan i ruah kha a biapi mi a si. A nikhat nak ni i kan tuah mi cu na fa nih khan a dang sianghngakchia he an i pehtleih nak a that khawh nak hnga le an saya/sayama te le cachimtu le a zohkhenh tu pawl he an i pehtleihnak a tthat khawh nak ding caah a si.

Victoria ii Hmasa thiamsang pawl cu *Victorian Hmasa cawnnning le Tthanchonak tungtlang (Vicorian Early Years Learning and Development Framework)* (VEYLDF) nih lam a hmuhsak. Ngakchia pawl ii an miphun sining le an chungkhar, nunphung tuanbia nih an cawnnning le an thanchoning a sersiam khawh ti cu hi tungtlang nih ca chimtu pawl a theihter hna. Cachim tu saya/sayama te nih siangngakchia kha an upat hna cun an sining in an cohlaan piak hna caan kha siangakchia nih nuam tein ca an cawn khawh bik caan a si (VEYLDF, 2016, pg. 12). Mah theihthiamnak nih hin na fa a cacawn nak le zohkhenhnak ah saya/sayama te kha tampi a bawmhchanh hna.

Atthami Ngakchiat lio Fimthiamnak nih a ttha mi cacawn nak a si khawh nak ca ding ah saya/sayama te le nu le pa rianttuan tti a hau tiah a hmu. Thawk kaa in pakhat le pakhat i upatnak hi a ttha mi cacawn nak lam a kal pi tu le a hmuhsak tu asi. Cachimtu nih na chungkhar hman mi holh [pawl] kha lunglawm tein a cohlan i thazaang a pek lai timi kha naa ruahchan khawh.

Mah rianttuannak nih hin hal na duh mi le theih na duh mi thawngpang fawi tein na theih khawh nak ding caah na hman mi holh in na chim khawh nak hnga phone in holhlettu kan in hlaan piak khawh. Mah lawng si loin, na miphun holh a hmangmi rianttuantu nih na fa he pehtlai in a herh mi chawnhbiak ding a um caan le pehtlaih awk a um caan ah amah nih an bawmh khawh.

Atthami Ngakchiat lio Fimthiamnak nih a hmu mi cu ' chungkhar hi ngakchia thil cawnnak le thanchonak ah a hram thawk bik an si ' ti asi a (VEYLDF, 2016, pg. 9). Cachimtu saya/sayama nih siangakchia an cacawn kumthawk ka in nu le pa i teltum hi an duh mi le an herh mi a si. Hi nih hin cachimtu pawl cu a tak in a hmuhsak hna lawng si loin sianghngakchia pawl zong an zumhnak, himnak, an fimcawnnak le an pawngkam he pehtlaih nak tha an ngeih nak ding ca zong ah a bawmh hna. Cacawn thawk ka in siangngakchia cacawn nak ah nu le pa teltum hi kan saduhthah a si. Mah nihhin na fa kha lunghin himnak a pek lawng si loin nangmah zong kha ca a cawnnak ah zeidah a cang timi fiannak ding caah an bawmh.

Siangngakchia cacawnnak he pehtlai in siangngakchia nih a cacawnnak he aa naihniam khawh deuh nak ding caah theihternak a um lai. Mah zong hi aa tel kho;

- tha tein cacawnnak thawk hlaan ah na fa he cacawn nak ah a hlaankan in va kalpi cianak
- Na fa le nangmah tlamtlin siaremnan bawmhnnak caah a tawimi cawnnak in thok ii duhsa in a sau deuhmi cawnnak lei ah kalmak.

Sianginn ii na fa cachim tu ding saya/sayama nih nangmah le na fa kong he pehtlai in biahal nak caan an ngei te lai. Mah nih hin na fa nih a herh mi kha hngal in na fa caah a ttha mi a phichuak a um khawh nak hnga ding caah a herh ning in an tawlrel piak khawh lai.

Mah pawl hi a cacawn nak sianginn nih an in hal khawh ding mi pawl an si;

- Na fa ngamdamnak he aa pehtlai mi -pumsa tthawnnak a langther mi ca, ngamdamnak he pehtlai in a herh mi pawl, zawtnak pawl le i ziak lo mi pawl.
- Papek in thim mi zunden pawl, zunput hman pawl cun innchung hmanmi pawl hman ning daan.
- Ngakchia nih a ei mi rawl, rawl ei caan/tuahkel.
- Ngakchia ii aa dinh caan/aa hngilh caan.
 - Ngakchia ihnak ah ma a ih, amah ih khun ah dah si lo le a dang he dah an ih?
 - Zei hla pawl nih dah an lungthin a dam ter?
 - An duh khun mi cauk, tunu le puan an ngei maw?
 - Chun ah zei caan pawl ah dah an i dinh/an i hngilh?
- Zei conglawmhnak puai le zei nunphung dah na innchungkhar caah an biapi?
- Cachimtu pawl nih na chimh mi hna zei kong poh kha lunglawm tein an cohlaan.
- Cachimtu nih theih a herh mi konglam kha na chimh i mah nih khan na fa he an i pehtleih nak a tthat deuh nak hnga a bawmh.

Cacawnnak ah na fa ttha tein a cawn khawh nak hnga a dang lam in bawmchanh

- Cacawnnak ah na fa he caan hmang tti - cacawn ning daan na fa kha chim, lentecelh pi, tuanbia relpi le na miphun holh in hla sak pi.
- A dang sianghngakchia he an i chawnhbiak khawh nak hnga tha pe. Mah hi a fawi mi te a si ii a dang sianghngakchia pawng ah a that khawh nak hnga thazaang pe, nangmah nih a dang sianghngakchia he theihter nak tuah, lentecelhnak pawl ah i teltum ve.
- Na fa le holh aa khat in holh mi hna he biaruahnak in caan hmang
- Na fa le nih an hmuhton mi le an tuar mi kong biaruah pi hna: hnemh in tha pe hna.
- Na fa le nih an cachimtu kha hodah an si ti kha fiang tein hngal hna seh, an min cun bawmh an herh cun anmah sinah an kal kho ti mi zong hngal hna seh. Na fa le kha bawm hna law an cachimtu hna min chimternak caan pe hna.
- An ttin hlaan ah mangttha cah ter zungzal hna cun na fa le an rak kir tthan lai ti mi kha fianter hna. Cachimtu he naihniam in an um khawh nak hnga bawm hna/si lo le na chuah hlaan ah a dang siangngakchia he naihniam in an um khawh mi hi a tha mi a si.
- Zaan/sianginn an kai hlaan ah sianginn i an cacawn ning kong le an sianginn pawngkam kong he pehtlai in biaruah nak caan ngei mah nih khan pakhatkhat a can sual zong ah a herh ning in na tuah khawh colh lai.
- Mah ka a kai caan chung poh saya/sayama te le cachimtu hna nih nangmah le na fa nan herh mi poh an in bawmh khawh hna ti mi kha philh hlah.

Cherhchan mi pawl

Department of Education and Training, 2016. *Victorian Early Years Learning and Development Framework*.